

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenšču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Iz državnega zbora.

Sedaj obravnavajo poslanci novo colninsko postavbo. To je velevažen predmet. Nič našega blagostanja prejšnjega ni tako ugonobilo, kakor nesrečne kupčijske nagodbe s sosednimi državami. Tujci so nas kar poplavalili s svojim blagom. Denar je neprestano šel iz cesarstva, domači fabrikanti, obrtniki in kmetovalci pa so ubožavali. Po tem takem je prišlo, da n. pr. tuje zraje, moka, meso, vino naše pridelke v naši lastnej deželi spodriva in jim ceno gubi. To je zakrivilo, da kmetovalec skoraj nič denarjev ne dobi za svoje pridelke. Jednaka se godi našim fužinam, rudkopom, obrtnikom. Tujci prodavajo pri nas svoje pridelke, domačini pa bi naj strahovite dače plačevali, ako bi imeli s čim. To je bil sad od liberalcev izmišljene svobodne kupčije.

Zoper takšno gospodarstvo začelo je se že l. 1878 gibat pa liberalci bili so še premočni in po podmitanih novinah zapeljani, samo angleški trgovci z železom so l. 1878 nabrali 3 milijone goldinarjev, da so podmitali osobito judovske liste dunajske, naj pišejo in branijo svobodno kupčijo.

Prave pomoči upati bilo je toraj le, ko je izvoljen bil sedanji državni zbor, čegar konservativno narodna večina podpira ministerstvo grof Taaffejevo. In res, ministerstvo je začelo precej pogajati se z ogerskimi ministri za novo colninsko postavbo, ki bode dosedanje lahko, pogosto popolnem svobodno vvažanje tujega blaga k nam ovičala z visokim davkom ali colnino (ca:ino) na meji. Nasledek temu bode dvojen. Prvič bodo naši pridelki, obrtniški, kmetijski itd. leži kupcev in boljše ceno dobivali, in drugič državna blagajnica prejemale bode vsako leto kakih 25 milijonov goldinarjev več dohodka, vкуп 52 milijonov, kajti sedaj dobiva colnine 27 milj. Tako bode primanjkljaj vsakoletni pokrit; ne bo treba dolgovi delati in davkov gruntnih in drugih pomnoževati. Vse to lahko in gotovo doseguemo, ako državni zbor sprejme novo colninsko postavbo tako, kakor

jo je naše ministerstvo dogovorilo z ogerskim. No, in to upamo, da se tudi zgodi. Domače delo in trud je treba postavno braniti, kder mu tuja dlan streže neopravičeno jemati sad.

Velevažno je tudi vprašanje Tirolskega poslanca, konservativca plem. Zallinger-ja in tovaršev do finančnega ministra; je li vlada voljna delati na to, da bodo branilnice (šparkase), ustrezajoč svojemu obče koristnemu namenu, proti manjšim obrestim (činžem) dajale posojil na zemljiščna posestva!

Ovo vprašanje, ki pomeni toliko, kakor uljudno zahtevanje, podpisalo je 28 poslancev med njimi tudi štajerski konservativci: knez Liechtenstein, Karlon, Bärufeld, pa slovenski poslanci: dr. Tonkli, Kljun in dr. Vošnjak.

Zasramovanje Slovencev.

(Govor drž. poslanca dr. Vošnjaka v drž. zboru.)

II. Slovenščina pisala se je pred 300 leti, ima iz te dobe mnogo tiskovin, in od tega časa se je le malo spremenila; da reči bi se moglo, da se slovenščina, kakor se je pisala takrat, mnogo bolj naše zdanje slovenščini približuje, kot zdanja visoka nemščina one, katero je Luter pisal, in se more kot nova, narejena zaznamenovati.

Istina je, da število našega naroda ni veliko, ki se torej borimo z vsemi onimi ovirami, katere mora pretrpeti mal narod, kateremu ni nikdar sijalo solnce prijazne vlade in ni užival podpore mogotcev, kateri je moral vse, kar je, postati iz sebe, kateri je moral zbirati krajcarje svojega naroda, da si je naročil novine ali knjige, in je še zdaj prisiljen tako delati. (Dobro! na desnici.) Da ne napredujemo tako hitro, kakor drugi večji narodi, je naravno.

Vendar pa je zelo čudno, da se zaradi Slovencev toliko gospodov na one (levej) strani visoke zbornice vznemirja. Tu je najpred gospod poslanec vitez Carneri; on je, mislim, Italijan, vendar se čuti v svojem nemškem narodnem čuv-

stvu po Slovencih na Spodnjem Štajerskem vznemirjenega. Dalje je gospod poslanec dr. Jaques, čegar dedje so, mislim, težko da v Teytoburškem gozdu pobili Varove legije, marveč skoro gotovo potovali skozi Rudeče morje, tudi strašno vznemirjen po nas Slovencih v Kranjskej. In naposled gospod poslanec dr. Russ, ki se je tudi oudan za Nemce v Koroški tako hudo potezal in nam Slovincem očitati, da se v razmere Koroške umešamo. Tudi njega dedje niso bili Nemci, marveč prosti, slovenski kmetje v Kranjskej in potomci teh dedov žive še zdaj v Kranjskej, ne umejo nemščine, marveč samo slovenščino in se jim prav dobro godi. S takimi gospodi se prepirati zaradi vznemirjenja Nemcev pač ni vredno.

Kar zadeva gospode poslance, ki so se bavili z nami in našimi šolami, in kar zadeva najprej gospoda poslanca dr. Plenerja, nisem istih mislij, kakor gospod poslanec dr. Russ, da ne bi imeli pravice, govoriti tu o razmerah v Kranjskej. Gotovo, kot državni poslance ima vsak pravico k temu. Veseli me celo, če prav obilo gospodov od one (leve) strani visoke zbornice govori o razmerah mej Slovinci, ker imamo potem priliko, gospode poučiti. Večkrat se vidi, da ne zlobna volja, marveč le slabo poznanje razmer gospode privede do napačnih nazorov. Obračam se naposled do vlade, katera z nami Slovinci, kakor sem uže omenil, tako ravna, kakor je ravnalo ministerstvo Auerspergovo, obračam se osobito do gospoda naučnega ministra, kateri nam naših pravic ne podeli ne v ljudske šoli ne v srednjih šolah. Istotako je, kakor bi vlada napredujoče ponemčevanje in poitalijančevanje slovenskega naroda želela. Zakaj, mi je neumljivo: vendar ne zaradi tega, ker je malo naše število? Jaz vendar menim, da smo ravno mi Slovinci za Avstrijo zelo dober faktor pri državnej celoti. Le pomislite, če bi mi Slovinci ne prebivali doli na Jadranskem morji in gori do Drave in še čez do Mure, če bi tam sami Nemci bili, bilo bi vladanje v Avstriji še mnogo težje in za obstanek Avstrije smo na zelo raznih krajih živo predzidovje. O našem patrijotizmu dvojiti, še ni nikomur prišlo na um; kajti kam naj se pač obrnemo, če ne bi Avstrija obstala. Čakala bi nas strašna usoda, zapali bi iz narodenju, ker bi nas jeden izmed dveh velikih kulturnih narodov, mej katerima živimo, italijanski ali nemški ali tudi oba pogoltnila.

Gospoda moja! Iz vseh teh uzrokov mi je postopanje vlade popolnem neumevno in kaže se, da stopa gospod naučni minister v svojih okosteh, birokratičnih nazorih (Veselost na desnici) na poti Stremayrjeve, tako da niti ne opazi, da je vse njegovo delovanje v polnem nasprotju s programom vlade. Mi slovenski poslanci smo po pravici vselej v zadregi, kedar nam je za vlado glasovati, ker v tej vladi sedi naučni minister, do katerega nimamo le nobenega zau-

panja, marveč popolno nezaupanje. (Istina! na desnici.)

In nekaj besed bi še rad dodal glede prizadevanja, odvzeti nam narodnost. Gospodje so se v teku slednjih let sami preverili, da se v času, ko se prebivalstvo množi in je narodna zavest vedno živejša, narodnost ne more vzeti ne po poti urada ni šole. Celó zadnja ljudska štetev je to javno pred oči postavilo. V Koroški se slovensko prebivalstvo ne manjša, obranilo se je v enakem številu nasproti prejšnjim štetvam. Torej ponemčenje se ne posrečilo, in jaz le obžalujem, da gospodje nameravajo še vedno iznarodovanje.

Tu si dozwoljujem navesti jednega naših gospodov kolegov besede, katere so mi v resnici iz duše govorjene, našega častitega prijatelja, českega gospoda poslanca Krejčija. On pravi v nekovem slavnostnem govoru (bere): „Nobeno iznarodovanje se ne more kulturnim činom smatrati, vsako je marveč delo prava pesti in brutalnega nadvladanja, zlorabe močnejšega nasproti slabejšemu z odkritim namenom, da se pri tem doseže materijalen dobiček.“ (Istina! na desnici.)

Gospoda moja! Tega naj bi si vendar Nemci ne pustili očitati, oni so velik, več milijonov broječ, narod in njim bo pač malo na tem ležeče, če pograbiyo nekaj Slovencev. In tudi za Avstrijo ni škoda, da razne narodnosti v njej živijo, ker se vsled duševnega tekmovanja mej njimi more marsikaj dobrega ustvariti. — Da, izpoznanje zasluga se v istini časih tudi v krogih one stranke, ki je zastopana na onej (leevi) strani te visoke zbornice! Bral sem v „Deutsche Zeitung“, zelo zanimivo izpovedanje. „Lastne vrednosti si biti v svesti in pri tem s čistim, pravim človeškim čuvstvom tudi tuje mišljenje popolno, nepristransko razumevati, moral bi biti vsakega naroda plemeniti, najvišji smoter. V vse veke se bode človeški rod delil v rodove in narode, kateri se ne ujemajo popolnem v navadah in običajih. To pa nikakor nij, kakor bi površno opazovanje misliti moglo, nedostatnost človeškega naroda. Ta razlika jamči marveč bogastvo razvoja; individualni izraz, narodno svojstvo je obogatjenje človeštva, ne umejitev.“ (Dobro! na desnici.)

Gospoda moja! Te besede vašega strankarskega glasila priporočam vam in tudi visokej vladi, naj jih premišluje in se po njih ravna. Na častito večino pa se obračam, ker neče vlada, oziroma naučni minister nič storiti za Slovence, s srčno prošnjo, naj nam tudi na dalje pomaga in nas podpira. (Živalno odobravanje na desnici. — Govorniku pristaši desnice čestitajo.)

Gospodarske stvari.

Zelje ali kapus.

Kdor zelje v večji meri pridelovati hoče, temu svetujemo naj si semena sam doma priredi. V ta